Савецкая Беларусь

Выданьне Ўсебеларускага Выканаўчага Камітэту Саветаў.

Пралетарыі ўсіх краёў, злучайцеся!

Кошт нумару—5 руб. (вып. 22 г.

Падпісная плата—
Звычайная—225 р. льготная—125 р.

Плата за абвесткі—175 руб. за радок пэтыту. Сьпешныя—на 50% даражэй.

Плата за публікацыю аб страце дакумантаў:
За 1 дакумант—500 руб.
„ кожны дадатковы—200 руб.
„ копію квітанцыі—100 руб.
Чырвон. і атрымаццам Сац. Забясьпекі—дарэмна.
Падпіска і абвесткі прымаюцца у Контрагэнцтве пры Дзяржаўным Выдавецтве.
(Менск, Петрапаўлаўская, 8).

Адрэс рэдакцыі і адміністрацыі:
МЕНСК, Петрапаўлаўская, 28.

ТРЭЦІ ГОД ВЫДАНЬНЯ. Штодзенная газэта. № 226 (631). Серада, 11-га кастрычніка 1922 г.

Выбары у нас і у іх.

У той час, калі ў нас, у Савецкай Фэдэрацыі, рабочы і селянін зараз гатуецца к перавыбарам у Саветы і састаўляюць сьпіскі паноў, кулакоў, папоў, ксяндзоў, б. паліцэйскіх і іншай шапіі, каб недапусьціць іх да выбірацельных урнаў, у той час, як у нас кожны рабочы і селянін ад 18 гадоў мае поўнае выбірацельнае права і можа быць абраны ў Савет, каб там працаваць на карысьць рабочай клясы і сялянства, — у гэты самы час у «свабоднай дэмакратычнай» Польшчы пачалася перадвыбарная гарачка ў Сойм.

Але якая розьніца між імі і намі. У нас для сялянства і рабочага—усё, у іх для рабочага і селяніна—нічога, а ўсё для паноў, для кулакоў, для ксяндзоў і іншай паганай своры.

Аб гэтым нам кажуць апошнія нумары польскіх газэт. Польскае «дэмакратычнае» правіцельства і яго агэнты—Партыя Польскіх Сацыялістаў (П.П.С.), у сваёй перадвыбарчай кампаніі пачалі злосную траўлю проціў рабочых і сялян Польшчы.

Ядыны саюз «Саюз пралетарыяту гораду й вёскі», які стаіць на варце інтарэсаў працоўнай беднаты, цяпер заарыштоўваецца і пкуецца ўсімі «дэмакратычнымі» і «сацыялістычнымі партыямі».

Заарыштованы цалкам лодзінскі, радамскі, влацлаўскі й грубяшоўскі выбарчыя камітэты «Саюзу пралетарыяту гораду й вёскі». Заарыштоўваецца шмат і асобных членаў выбарчага камітэту Саюзу.

Канфіскуюпца ўсе іх адозвы і газэты, забараняецца, пад страхам суровай кары, дамаўлесьнікам даваць свае памяшканьні пад сходы Саюзу.

Польская партыя сацыялістаў, а з ёю й другія нацыянальна шавіністычныя і кулацкія партыі дайшлі сваёю «сацыялістычнасьцю» да таго, што патрабавалі поўнаго скасаваньня выбарчага сьпіску «Саюзу пралетарыяту гораду і вёскі», і калі ім гэта неўдалося правясьці ў жыцьцё, то пачалі крычаць аб замене гэтага сьпіску другою назваю. Але сацыялісты-здраднікі, пэўне, ня хочуць зразумець, што справа не ў назове сьпіску альбо саюзу, а ў тым, хто гэты саюз складае, хто высоўвае гэты сьпісак у кіруючы орган дзяржавы.

Вось якая свабода істнуе для рабочых і сялян у гэтак званай, «дэмакратычнай» Польшчы. І, ня гледзячы на ўсе гэтыя перашкоды з боку панскіх паслугачоў, пралетарыят Польшчы ўпарта вядзе барацьбу за свае правы і інтарэсы. Не на Захад, на струхнелы сьвет капіталу, пазірае ён з надзеяй, а на Ўсход, дзе з кожным днём усё больш і больш узрастае і крэпне сьвет працы, сьвет камуністычны.

Усяго пралетарыяту польскія паны ў турмы не пасадзяць. Польскі рабочы і селянін верыць, што ўжо хутка ў турму на саваё мейсца пасадзіць свайго векавечнага ворага, які ў прадсьмертных канвульсіях нарывэецца задушыць рабочага і селяніна.

Задушыць польскі пралетарыят, а таксама пралетарыят іншых нацыяў, падняволеных панскаю Польшчаю, памагаюць яшчэ і авантурысты, якія злажылі «блёк нацыянальных меншасьцяў». Яны пралівалі кроў рабочага й селяніна, верхаводзячы бандамі Пятлюры, Балаховіча і ім падобных, а цяпер намыкаюцца ўвайсьці ў Польскі Сойм, каб там далей весьці сваю паганую справу. Яны таксама стаяць папярок дарогі працоўнай беднаце й памагаюць разганяць выбарчыя камітэты Саюзу

Але нічога! Пралетарыят польскі вынясе ўсе цяжкія часы.

Рабочы рух з кожным днём пашыраецца ўсё больш і больш не гледзячы на рэпрэсіі і арышты, не гледзячы на белы тэрор.

Ня так важна, ці будуць у Сойме камуністы, ці не. Магчыма, што польская буржуазея паарыштоўвае ўсіх кандыдатаў камуністычнага сьпіску і ня дасьць ніякай магчымасьці рабочым і сялянам карыстацца трыбунай Сойму. Усё магчыма. Але ўжо досыць і таго, што робіць польская буржуазея зараз, досыць ужо тэй «свабоды выбараў», якая ня можа абыйсьціся без арыштаў сьвядомых рабочых і сялян, каб убачыць тую вялікую розьніцу праваў, якімі карыстаецца працоўная бедната ў нас і ў іх.

К здарэньням на Бліжнім Усходзе

Канфэрэнцыя ў Муданіі адчынілася ізноў.

БАРДО, 9—10. Канфэрэнцыя ў Муданіі адчынілася ізноў. Францускія і італьянскія прадстаўнікі вынеслі згоду аб перадачы Фракіі туркам на месячны тэрмін.

Туркаў ня пускаюць праз пралівы.

ГАННОВЭР, 8—10. Саюзьнікі паведамілі туркаў, што яны не дазваляць туркам перайсьці пралівы да пачатку мірных перамоўленьняў.

Францыя ня супроць удзелу Расеі.

«Фосішэ Цайтунг» паведамляе, што Францыя прынцыпова нічога ня мае супроць запрашэньня Расеі на мірную канфэрэнцыю.

Хочуць выключыць.

БАРДО, 7—10. Мірную канфэрэнцыю пер[illegible] сказаць [illegible] Мэсца на мэце Расею, Украіну і Грузію выключыць з мірнай канфэрэнцыі, а дапусьціць к удзелу на другую канфэрэнцыю, якая будзе склікана спэцыяльна па пытаньню аб пралівах.

Заграніцай.

Суд над забойцамі Ратэнау.

ГАННОВЭР, 10—10. На судзе над забойцамі Ратэнау у большасьці падсудзімых зьявіліся неспадзявана прызнакі атручаньня. Слуханьне справы прышлося спыніць. На заяве старшыні суда Гагэна, падсудзімыя былі атручаны. З прычыны таго, што пасьля першай няўдачнай спробы апасаюцца новай пакусы на падсудзімых, прыняты меры к іх ахаваньню.

Брантынг—швэдзкі пасол у Францыі

ЛЁНДАН, 10—10. Газэта „Цэнтральньюс" паведамляе, што прадстаўнік савету міністраў Швэцыі Брантынг назначаецца швэдзкім паслом у Парыжы.

Міністэрскі крызіс у Чэхаславаччыне.

ГАННОВЭР, 10 10. У Чэхаславаччыне міністэрскі крызіс. Новы габінэт даручана скласьці Свэлу.

Злачынствы бэльгійскіх акупантаў.

ГАННОВЭР, 10-10. Нямецкі ўрад перадаў Бэльгіі ноту з пратэстам супроць злачынстваў бэльгійскай акупацыйнай улады ў Обэр—Кассэлі.

Фашысты патрабуюць роспуску палаты.

ГАННОВЭР, 8—10. Лідар фашыстаў Муссоліні рашуча патрабаваў роспуску палаты і назначэньня новых выбараў, пагражаючы самавольным роспускам.

За расейска-нямецкія адносіны.

БЭРЛІН, 8—10. Пасьля дакладу гандлёвага прадстаўніка Р.С.Ф.С.Р. у Бэрліне сход прадстаўнікаў нямецкай індустрыі выказаўся за аднаўленьне расейска-нямецкіх адносін у старым абхваце.

Брантынг у Бэрліне.

ГАННОВЭР, 10 10. Старшыня савету міністраў Швэцыі Брантынг наведаўся ў Бэрлін і быў прыняты прэзыдэнтам нямецкай рэспублікі. Брантынг у гутарцы з журналістамі зазначыў на патрэбу далучэньня Нямеччыны да Лігі Нацыяў. Брантынг лічыць гэты крок важным ня толькі для Нямеччыны, але і для Лігі Нацыяў, бо ў дзейнасьці Лігі Нацыяў адсутнасьць Нямеччыны і Амэрыкі зьяўляецца вялікай перашкодай. Брантынг выказаў думку, што калі рэпарацыйнае пытаньне ня будзе ўрэгулявана на надыходзячай у Брусэлі канфэрэнцыі, дык яно будзе перададзена Лігі Нацыяў.

Апошнія навіны.

(Радыё з Ганноверу).

— Кемаль-паша прыехаў 9-га кастрычніка ў Муданію для перамаўленьняў з гэнэралам Гарынгтонам.

— Канфэрэнцыя ў Муданіі прадаўжаецца. Есьць надзея на здавальняючае вырашэньне пытаньня аб Фракіі. Прапанаваньне саюзных дэлегатаў перададзена Ісмэд-пашой Ангорскаму ўраду. Адказ яшчэ не атрыман.

— Агэнцтва „Гавас" паведамляе, што грэцкі ўрад рашыў пасьля ўпартага дамаганьня Вэнізэлоса згадзіцца на ачышчэньне Фракіі. У Афінах настрой зусім прыгнечаны.

— Ангельская вайсковая ўлада загадала зачыніць уваход у Басфор з боку Чорнага мора.

— Італьянскі савет міністраў у адказ на патрабаваньне фашыстаў пастанавіў не падаваць у адстаўку і ўсімі сіламі бараніць аўтарытэт дзяржаўнай улады супроць правакацыі фашыстаў.

Патрэбна заглянуць у школу.

Мы, напасьледак, агледзеліся.

У школе напалову палітычна несьвядомыя настаўнікі. Цяпер усюды насьпеў час на іх чыстку.

У школе неадпаведныя нашаму напрамку падручнікі. Гісторыя выкладаецца трохі не па Іловайскаму. Кнігі для чытаньня і хрэстаматыі перапоўнены папоўскай хлусьнёй. Ня будзем гаварыць ужо аб мэтадах выкладаньня. У нас у большасьці школ ідзе старая клясычная вучэба.

На ўсё гэта патрэбна зьвярнуць самую сур'ёзную ўвагу. Школьнае пытаньне павінна быць пастаўлена ва ўсёй шырыні на разгляд у партыйных ячэйках, на партыйных сходах, а таксама абгаварвацца на старонках прэсы. На нарадзе Адзелаў Агітацыі і Прапаганды адзначалася, што працу і ўплыў адзелаў народнай асьветы сацыяльнага выхаваньня патрэбна распаўсюдзіць незалежна ад галіны палітычна-асьветнай чыннасьці.

Трэба дабіцца таго, каб выхаваньне ў нас было запраўды *сацыяльным*.

Гэта значыць, што ліквідацыю палітычнай няграматнасьці патрэбна пачаць з другога канца.

Гэта выхаваньне павінна пачынацца з дзіцячых прытулкаў і праводзіцца гэткім чынам, каб ужо пачатковая школа дала нам палітычна-сьвядомых дзяцей. Ці маем мы школу, у якой дзеці рабочых і сялян навучаліся-б у клясавым, пралетарскім напрамку? Няма.

Школа намі яшчэ далёка не заваёвана, паколькі ў ёй сядзяць настаўнікі, ці палітычна-няпісьменныя, ці маючыя буржуйную ідэолёгію.

Ці ёсьць надзея, што мы заваюем школу ў недалёкім будучым?

Гэтай надзеі няма і няма затым, што установы, выхоўваючыя будучых настаўнікаў і выхавацеляў [illegible] палітычныя [illegible] ныя курсы знаходзяцца ўне сфэры нашага ўплыву.

Выхавацельны пэрсанал і большасьць кіраўнікоў названых установаў далёка ня нашы.

Унутранае жыцьцё гэтых установаў мала чым розьніцца ад жыцьця бы́ўшых настаўніцкіх сэмінарыяў. Ранейшыя прыёмы, старая вучэба.

Адсутнічае ўсё тое, што маглі-б пашырыць самадзейнасьць, ініцыятыву будучых пэдагогаў. Адсутнічае зусім унутранае жыцьцё сярод вучняў—няма гурткоў, клюбаў. У большасьці навуковых установаў зусім не выкладаюцца палітычныя і грамадзянскія прадметы.

Склад вучняў гэтых навуковых установаў далёка не пралетарскі. Там многа дзяцей абывацеляў, мяшчан, гандляроў і менш усяго дзяцей рабочых.

І вось, пэдагагічныя тэхнікумы выпусьцяць зноў кадры настаўніцтва палітычна-несьвядомага і пэдагагічна адсталага.

І гэта высоўвае патрэбу яшчэ доўгі час траціць сродкі і сілы на ліквідацыю палітычнай і іншай несьвядомасьці сярод дарослых.

Патрэбна зараз-жа зьвярнуць самую сур'ёзную ўвагу, калі мы хочам зрабіць школы, якія выпушчаюць настаўнікаў - пэдагогаў. Патрэбна ўліць туды жывую струю,—даць хоць частку выхавацеляў з клясавай ідэолёгіяй.

У Маскве ёсьць некалькі вышэйшых пэдагагічных навуковых установаў, якія кіруюцца партыйнымі сіламі і якія могуць даць кіраўнічы і выхавацельскі кадр для нашых пэдагагічных тэхнікумаў. Наркамату Камісарыяту Асьветы належыць паклапаціцца аб пасылцы туды сущ[illegible]
цаў.

[illegible] патрэбна [illegible] чыць [illegible] тым, што [illegible] [illegible]

Беларусы за кардонам.

Выбары да Літоўскага Сойму.

У Літве ідзе перадвыбарная агітацыя. Беларусы выстаўляюць свайго кандыдата — Аляксандра Карабача.

Вандроўны беларускі тэатр.

У Вільні арганізаваўся беларускі вандроўны тэатр пад кіраўніцтвам Ф. Аляхновіча. У хуткім часе тэатр выедзе на правінцыю.

Беларуская Драматычная Майстроўня.

У Вільні істнуе Беларуская Драматычная Майстроўня. Кіруе майстроўняю настаўнік Беларускай Гімназіі Міхалевіч. Прынята да майстроўні 23 асобы. Спэктаклі Майстроўні будуць адбывацца ў спэцыяльнай залі на Вострабрамскай вул. д. № 9. Заля будзе разрысована пад кіраўніцтвам мастака Даўгяллы ўзорамі з старасьвецкіх слуцкіх паясоў.

Залажэньне беларускіх школ.

Каб залажыць у Заходняй Беларусі беларускую школу, трэба ня меней, як 40 дзяцей. Бацькі (альбо апякуны дзяцей) мусяць напісаць прыгавор, што яны гэтага хочуць. Да прыгавору павінна быць далучана апісаньне жыцьця і эдукацыі вучыцеля.

Самарэкляма.

Віленскія беларускія незалежнікі, жадаючы конча папасьці ў Польскі Сойм, вядуць вельмі дзейную перадвыбарную агітацыю. Пры гэтым, кіруючыся прынцыпам, што ўсе сродкі добрыя, калі яны вядуць да пажаданай мэты, яны не скупяцца на самарэкляму, пішучы хвалебныя гымны сабе ад імя нейкіх невядомых, міфічных асоб. Напрыклад, у нумары 21 «Беларускага Звону» зьмешчаны цэлы артыкул «(Гутарка да братоў беларусаў»), у якім ганьбуюцца польскія партыі і разам з тым не шкадуецца фарбаў, каб адмаляваць заслугі «дзеячоў» Беларускага Цэнтральнага Выбарнага Камітэту. Аўтар артыкулу падпісаўся так: «Чытач „Крыніцы“, стары беларускі селянін. Падпісацца на часе не магу». У сярэдзіне артыкулу ён рэкомэндуе сябе так: „Я стары беларус і пісаў карэспандэнцыі яшчэ ў першую газэту «Нашу Ніву» в 1906 годзе“.

Вось як артыкул расхвальвае сяброў „Цэнтральнага Беларускага Выбарнага Камітэту“.

„У Камітэце ёсьць такія людзі, як Антон Луцкевіч, што многа кніжак напісаў сьвету для беларускага народу, многа працы і здароўя паклаў за нашу справу, сядзеў у царскай турме, і ў польскай турме, а ўсё баронючы ад напасьцяў свайго брата беларускага селяніна“.

«У Камітэце ёсьць такія людзі, як Міхал Кахановіч, што быў дырэктарам беларускай гімназіі ў Вільні і працаваў у Беларускай Школьнай Радзе і многа паложыў стараньня, каб мы свае школы на вёсках мелі».

Артыкул так падлізваецца да сялян, так уводзіць ім у вушы аб залатым сэрцы і вялікім каханьні да беларускага сялянства кандыдатаў „Б. Ц. В. К.“, што, судзячы па артыкулу, можна і сапраўды падумаць, што ў «Б. Ц. В. К.» сядзяць ня людзі, але ангелы. Таксама вельмі цікава чытаць, як артыкул вывярачваецца ў справе хаўрусаваньня з папамі і ксяндзамі:

«У Камітэце ёсьць праваслаўныя сьвяшчэньнікі-беларусы і ксяндзы-беларусы. Разумеецца, ня ўсіх нашых сьвяшчэньнікаў і ксяндзоў пахваліць можна. Некаторыя і ня дужа то народ любяць і сеюць звадкі ды сваркі між праваслаўнымі і каталікамі беларусамі. Але ў Камітэце такіх няма. У Камітэце ёсьць такія «духаўнікі», што за беларушчыну і за сваю любоў да народу і за сваё вострае слова нават у турме сядзелі. Досыць сказаць, што ў Камітэце працуе ксёндз Адам Станкевіч, сын селяніна з Ашмяншчыны, дастаўшы вышэйшую навуку. Яго многія з нас добра знаюць і ў Дзісеншчыне і ў Ашмяншчыне. Ён першы пачаў казаць на вёсцы і ў Вільне ў касьцёле казаньні пабеларуску, ён быў рэдактарам газэт для беларускага «народу» і шмат працы паклаў па помач уцекачом і пацярпеўшым ад вайны беларусам».

Так ачмураюць беларускіх сялян віленскія «беларускія „дзеячы“». Але напэўне беларускі селянін не паверыць гэтай самарэкляме і будзе шукаць такога сьпісу, які аб'ядные яго не з папамі, не з нямецкімі купцамі, ня з жыдоўскімі гандлярамі, а з рабочымі гораду і вясковымі батракамі.

М. С.

У Савецкай Фэдэрацыі.

Барацьба з вынікамі голаду.

МАСКВА, 9—10. На канфэрэнцыі працаўнікоў па дапамозе галадуючым Каменева ў сваім дакладзе зазначыла, што да працы камісіяў па барацьбе з вынікамі голаду будуць прыцягнены ўстановы сацыяльнай апекі і Народнага Камісарыяту Працы і дзіцячыя камісіі. У сельска-гаспадарчую працу цэнтральнай камісіі па барацьбе з вынікамі голаду будуць уцягнены ўстановы Народнага Камісарыяту Земляробства і Вышэйшага Савету Народнай Гаспадаркі. Дакладчыца паведаміла, што АРА спыняе харчаваньне дарослых, застаўляе харчаваньне мілёну дзяцей, будзе здавальняць больніцы, шпіталі мэдыкамэнтамі, абсталяваньнем. Амэрыканцы маюць увезьці ў Расею каля 600 трактараў.

Расейска-дацкія гандлёвыя адносіны.

ПЕЦЯРБУРГ, 9—10. Вядуцца перамаўленьні з групай дацкіх камэрсантаў для заснаваньня расейска-дацкіх гандлёвых адносін. Вызначаецца злучэньне расейска-дацкага зьмешанага акцыянэрнага таварыства з капіталам у 5.000.000 крон.

Сельска-гаспадарчая выстаўка.

ХАРКАЎ, 8—10. Адчыняецца першы раз за апошнія пяць гадоў губэрская сельска-гаспадарчая выстаўка.

Голад на Украіне.

На маскоўскай канфэрэнцыі працаўнікоў па дапамозе галадуючым Пятроўскі паведаміў, што голад на Украіне значна большы, чымся ў Паволжы. У 14-ці паветах становішча і цяпер яшчэ дрэннае.

Параходзтва ажывае.

ХАРКАЎ, 7 10. Савецкае параходзтва ў Чорным моры значна ажыўляецца.

Наша марская сіла.

Камісар марскіх сіл паведаміў, што першая частка манёўраў Балтыцкага флёту, паказала, што Балтыцкі флёт разам з Кранштадзкай крэпасьцю зьяўляецца значнай сілай, якая абараняе марскі падступ к Пецярбургу.

2 аддзельныя саюзы.

Зьезд працаўнікоў транспарту аднагалосна пастанавіў стварыць 2 аддзельных саюзы чыгуначнікаў і воднікаў для лепшага абслужваньня шырокіх рабочых гушчаў транспарту.

Суд за хабарніцтва.

МАСКВА, 7 10. Па загаду Нам. Вярх. Пракурора Крыленкі, Маскоўскі Трыбунал тэрмінова разглядзіць справу па абвінавачаньню некаторых дзяржаўных служачых у хабарніцтве.

Бакінская ярмарка.

БАКУ, 7—10. На ярмарку ўвесь час прыбываюць тавары. Чакаюць тавараў з Амэрыкі і Пэрсіі. На ярмарцы гандлююць 17 дзяржаўных прадпрыёмстваў, 7 чужаземных фірмаў і 3 каапэратывы.

У Данецкім басэйне.

БАХМУТ, 6—10. У верасьні ў Данецкім басэйне здабыта 17 мілёнаў пудоў вуглю энтрацыту.

Развал рэлігіі.

Па-амэрыканску.

Праваслаўнаю царквою ў Амэрыцы кіруе архіэпіскап Аляксандар. Жывучы ў Амэрыцы, ён зусім абамэрыканіўся. Ня так та даўно ён пазычыў у банку грошы, аддаўшы ў заклад пяць цэркваў і адзін манастыр. Лжэ ён таксама па-амэрыканску. Так ён афіцыяльна заявіў, што ад лістападу 1917 году па ліпень 1921 году Савецкі ўрад растраляў 28 тысяч эпіскапаў (?!) і 60 тысяч паліцэйскіх. Амэрыканскія капіталісты з вялікаю ахвотаю падхапілі гэтую брахню.

Новая царкоўная група.

У Ніжнім Ноўгарадзе мітрапаліт Еўдакім спаваў новую царкоўную групу, якая ставіць сваёю мэтаю зварот да першых вякоў хрысьціянства. Праграма групы надта туманная.

Кінуў манаства.

Саратаўскі эпіскап Іоў, які быў звольнены з пасады і сасланы ў Флёрынаву пустынь, кінуў манаства і прыватным грамадзянінам выехаў на Каўказ. Пакуль было карысна, сядзеў на эпіскапскай пасадзе, а як яго скінулі і карысьць прапала, дык ён і цягу даў.

Зачыненьне жыдоўскіх рэлігійных школаў.

У Вітабску зачынены ўсе жыдоўскія рэлігійныя школы: хэдэры, ешыботы, таямудторы і інш.. Калі будзе выкрыта навучэньне рэлігіі дзяцей да 18-гадовага ўзросту ў прыватных кватэрах, гаспадары кватэры будуць пацягнуты да адпавядальнасьці па 121 артыкулу.

Ксяндзы пад судом.

Падольскім рэвалюцыйным трыбуналам у Каменцы судзіліся чатыры ксяндзы за падбухторваньне натоўпу падчас забіраньня каштоўнасьцяў. Усе чатыры засуджаны на вышэйшую меру пакараньня.

Няўдачны цуд.

У Задонскім манастыры Варонескай губ., каб падняць рэлігійны настрой у народзе, манахі пастанавілі паказаць цуд. Адзін з манахаў прывёз з глухой вёскі Елецкага павету адзінаццаці-гадовага хлопчыка, Анатолія Панкова, і падгаварыў яго прыкажыцца да касьцей сьвяціцеля Ціхана Задонскага і абвясьціць, што раней ён быў сьляпы, а цяпер сцаліўся. Хлопчык так і зрабіў. Аднак, калі мясцовая сьледчая ўлада ўчыніла дапрос хлопчыка, выясьнілася, што той сьляпым нікалі ня быў.

Замест царквы—клюб.

У сяле Олаці Петразаводзкай губ. пяць гадоў пуставала царква, бо поп яшчэ пры самым пачатку рэвалюцыі уцёк да белых. Сход грамадзян аднагалосна пастанавіў—адчыніць у будынку царквы клюб.

Рэлігія і беларускае сялянства паводлуг народнай творчасьці.*)

I—Барацьба здаровага народнага духу з рэлігійным уплывам.

Спакон вякоў прывыклі глядзець на вясковы люд, як на самы цёмны элемэнт чалавецтва, як на самую несьвядомую масу, у якой моцна ўгльбіліся карэньні дзікіх забабонаў і дурной набожнасьці: нібы селянін бачыць бога і сьвятых у такім выглядзе, як іх малюе духавенства; нібы на «прадстаўнікоў бога» на зямлі—г. з. на паноў, ксяндзоў і г. д. селянін чуць не моліцца і бачыць у іх нейкі ідэял сьвятасьці, справядлівасьці і праўды.

Так прывыклі глядзець на ратая даўней, так шмат хто на яго і цяпер глядзіць. Гэтакім цёмным чалавекам стараліся зрабіць селяніна ў працягу вякоў паны і царскае духавенства, бо гэта было ў іх інтарэсах: рэлігія і іншыя пабочныя забабоны служылі добрай агітацыяй дзеля таго, каб шчыра служыць пану і цару, таксама карміць чорных крукоў—цэлую плойму дармаедаў—паноў і ксяндзоў.

Селяніна трымалі ў чорным целе ня толькі фізычна, але й духоўна. З «сьвятога» амбону яму духоўнік гаварыў павучаньні, якія кіраваліся прыблізна да такога зьместу:

Шчыра служы пану. Маліся яму, як богу. Шануй яго. Калі пан табе бізуном у плечы рэжне—падстаў яму і твар пад бізун. Калі пан цябе ўдарыць рукой—цалуй гэтую панскую руку. Глядзі на пана, як на айца, які дадзены табе, цёмнаму й дурному хаму, ад бога. Пухні з голаду, а не чапай з таго добра, што сам сваім крывавым потам сеў на вялізарных шнурох і малаціў на панскім гумне. Не чапай, бо гэта вялікі грэх, за які бог будзе караць. За такі праступак прападзеш навекі ў пекле, бо бог—абаронца паноў. А мы—папы й ксяндзы—божыя пасланьнікі на зямлі, каб пасьвіць вашыя душы.

Гэтак сотнямі гадоў каталіцкае і праваслаўнае духавенства навучала беларускага селяніна, «асьвядамляла» яго.

Цяпер пабачым, як гэтая «боская асьвета» асьвятляла нашага ратая, які меў уплыў над «цёмнай» душой гэтая нібы «навука езуса», ці «хам» і «хлоп» папраўдзе верыў сваім «духоўным пастырам».

Духавенства ў нашым краю было двухбакавае—праваслаўнае і каталіцкае. Каталіцкія езуіты і праваслаўныя папы вялі паміж сабою пастаянную барацьбу і, стараючыся кожны на свой бок перацягваць «духоўных авечак», яны сыпалі перад сялянамі адны на адных горкім макам; езуіты ганілі перад народам праваслаўе, а папы—каталіцтва. І вось сяляне прыслухоўваліся да гэтай узаемнай лаянкі, якая вытварыла ў іх уразуменьні самы натуральны погляд як на першых, так і на другіх: селянін чуў у душы фальш і праваслаўных і каталіцкіх духоўнікаў. Не памагла духавенству і унія—злучэньне праваслаўя з каталіцызмам.

Агенты пана Езуса на Беларусі,—розных колераў, фірмаў і калібраў,—мелі ўплыў толькі над панамі, шляхтай, над гарадзкім абывацельствам і чыноўніцтвам, або наадварот. Усе яны мелі ад рэлігіі зразумелую і відочную карысьць, бо фактычна «сьвятая тройца» была на іх старане—на старане паноў і чыноўнікаў, на карысьць якіх гэтая боская сьвятая сямейка загадвала строга мужычку праз вусны духавенства і удзень і ўночы працаваць да апошніх сілаў—інач й мужык будзе пасьля сьмерці смажыцца ў смале пякельніцы.

Словам, бог быў абаронцам багатых і забясьпечаных клясаў. Яны глядзелі на яго «па-стольку—па-скольку»: калі на Беларусі панавалі палякі, тады «сьветлая косьць» краю—паны, шляхта і чыноўнікі мелі грашовую выгаду быць каталікамі, а калі панавалі тут расейцы—рабіліся праваслаўнымі, бо і польская і расейская ўлады давалі прывілеі «братом па веры». Такім чынам, «соль нашай зямлі»,—«сьвядомыя» элемэнты краю, пастаянна пераскаківалі раўок—з праваслаў'я на каталіцтва і з каталіцтва на праваслаў'е.

Хто забясьпечваў іх дабрабыт—той бог быў магутнейшы.

Гэткі гандаль з богам адбываўся ў «інтэлігэнцыі» на Беларусі з веку ў век. Уся гэтая хаўрусія,—духавенства і буржуазея,—цёпла гадавалася ўвесь час «у Хрыста за пазухай»—на мазалістым карку беларускага селяніна і гарадзкога рабочага.

З вышэй сказанага выдаць, які «моцны ўплыў» мела рэлігія над «рыцарствам» нашага краю, і, наадварот, які ўплыў мела пануючая кляса над рэлігіяй.

А селянін?

Селяніна ў гэтым кірунку ратавалі 1) яго няпісьменнасьць і тое, што 2) набажэнства і казаньні адбываліся не на беларускай мове а на польскай (у касьцёлах) і на расейскай (у цэрквох).

Няпісьменнасьць беларуса служыла для яго архангельскім мячом, які вісеў над хрысьціянскай брамай раю і не дапускаў селяніна да пана бога: селянін ня мог чытаць хоць і на роднай беларускай мове багаслоўных твораў «богабойных» беларускіх апосталаў: Францішка Скарыны, Сымона Буднага, Васіля Цяпінскага і іншых перакладчыкаў сьвятога пісьма на беларускай мове і апакрыфістаў, якія мелі мэтай ахрысьціянізаваць «люд паспаліты» у 16 веку. Пушчаныя ў той час на беларускай мове кнігі духоўнага зьместу чыталіся хіба тымі беларускімі вяльможамі і князямі, якія «Літоўскі Статут» ужывалі і пры княжацкім двары пабеларуску гаварылі.

Набажэнства на польскай або расейскай мовах, якое адбывалася і адбываецца ў цэрквох і касьцёлах Беларусі, да апошняга часу не давала магчымасьці беларускаму працоўнаму люду праніквацца забабонамі хрысьціянства. У гэтым кірунку *русыфікатары і палёнізатары нашага краю працавалі на нашу карысьць:* просты ратай нічога не разумеў з таго, што гаварылася і рабілася ў «божых палацах» і вось, у сэнсе прайманьня нявольніцкімі ідэямі хрысьціянства беларус лічыцца болей адсталым ад сваіх «шчасьлівейшых» братоў славянаў, якія пілі «боскі мёд» з вуснаў пастыраў у сваіх родных мовах.

А калі хто з няграматных ратаяў па прымусу духоўніка вывучваў малітву напамяць, дык гэта быў набор пакалечаных слоў, якія аздабляліся народнай імпровізацыяй у стылю абрадавых гадавых «паганскіх» песьняў. У сваёй новай працы («Бѣлорусы,» томъ III. Старая западно - русская письменность», 1921 г. стр. 236) беларускі вучо-

*) Ад рэдакцыі.

Да самых апошніх дзён навука не зьвяртала ніякай увагі на ўпартую шматвяковую барацьбу, якую вяло сялянства з, так званай, афіцыяльнай царквою і афіцыяльнай рэлігіяй, а не ўплывам на вёску. Сталых навуковых трудоў па гэтаму пытаньню няма ні ў нашай беларускай літэратуры, ні нават у расейскай.

З гэтае прычыны артыкулы Я. Бядулі — знатака беларускай народнай творчасьці і быту, будуць мець ня толькі інтарэс злабадзённы, але і навуковы. Рэдакцыя лічыць патрэбным іх надрукаваць не гледзячы на тое, што з тэо этычнага боку ня ўсім згодна з аўтарам. Рэдакцыя лічыць, што барацьба, якая вялася паміж сялянствам і афіцыяльнаю царквою, павінна разглядацца, як барацьба фэадальнаму з, так званымі, хрысьціянскімі [illegible].

Дзяржава і падаткі.

Клясавае ўладарства.

Людзі складаюць дзяржаву, калі яны яднаюцца шляхам узаемных гаспадарчых і іншых інтарэсаў. У кожнай дзяржаве людзі дзеляцца на клясы і адна кляса ўладарнічае над другой.

Ва ўсіх краёх сьвету, за выключэньнем Расеі, гэта ўладарства належыць капіталістам і паном, якія жывуць за кошт рабочых і сялян. У Расеі, наадварот, рабочыя і сяляне пяты год трымаюць уладу ў сваіх руках і не даюць магчымасьці капіталістам, паном і кулаком уціскаць прапоўны народ. Стала гэта магчыма толькі ў выніку рабоча-сялянскай рэвалюцыі.

Падаткі.

Буржуйная і панская дзяржавы шукаюць розных спосабаў, каб узяць з рабочых і сялян як можна больш падаткаў. У нас былі падаткі пазямельныя, гэрбавыя, пачтовыя, судзейныя і гэтак далей. Але дзяржаўная ўлада, складзеная з непрацоўных элемэнтаў, не здавальнялася пералічан[ымі] падаткамі, якія завуцца простымі. [П]avялічваць іх праз меру апасна,—народ мог паўстаць. I за гэтым праводзілася сыстэма пабочных падаткаў. Гэта раней усяго, так званыя, акцызы, альбо пошліны на тавар і вырабы. Акцызам абкладаліся гэткія тавары, якія больш усяго купляліся працаўнікамі—газа, соль, запалкі, гарбата, цукар, гарэлка, махорка. Акцыз на пералічаныя рэчы быў у 3—4 разы даражэй каштоўнасьці прадукта. Гэтак, вядро гарэлкі з усімі тратамі, у тым ліку і з аплатай працы сядзельцаў, каштавала ўраду не даражэй 1 руб. 60 кап.—1 руб. 90 кап., а прадавалася за 8 руб.—8 руб. 40 кап. за вядро.

Цяпер у рабоча-сялянскай дзяржаве падход к падаткам зусім іншы.

Падаткі і пралетарская дзяржава.

У Расеі працаўнікі, стаўшы на чале ўлады, самі сябе эксплёатаваць ня могуць! I мы бачым, што ў першыя гады Савецкай улады падаткі на прац[аў]нікоў бадай-што не накладваліся. Яны спатыкаліся, як на[ту]ральныя павіннасьці, за што Савец[кая] ўлада давала за гэта працаўнікам [ро]зныя дармавыя дзяржаўныя па[слуг]і—почту, чыгункі, электрычнасьць, вадаправод і г. д.

[Ал]е эканамічнае разбураньне і неабходнасьць існаваць у варожым абкружэньні прымусілі наш урад часткова і часова дапусьціць практыку буржуйных дзяржаў. Заснаваўся прыватны гандаль, а гэта пацягнула за сабой падаткі на асоб, якія залішне нажылі багацьця.

З другога боку, дзяржава пры новай эканамічнай палітыцы прымушана адмовіцца ад ранейшай выплаты працы натурай, бо пры ўжытку прыватнага гандлю гэта магло б зрабіць блытаніну ў выплаце.

За працу цяпер плаціцца грашыма, а грошы толькі тагды ня трацяць сваёй вартасьці, калі яны ходзяць у абмежаваным ліку і калі на іх мае патрэбу сялянства. Наш урад раней выпушчаў рахуначныя знакі, не абмяжоўваючы іх ліку. I загэтым яны трацілі вартасьць. Скарачэньне ліку папяровых грошай мела ўплыў на ўстойнасьць нашага рубля.

Адмаўляючыся першыя гады ад падаткаў, пралетарскі урад зачыніў установы, якія займаліся гэтай справай.

Старое і новае.

Пралетарская дзяржава ня хоча ўтайваць, што ёй патрэбны грошы і ў якой суме яно атрымлівае падаткі. Яно зьбірае іх проста, а пабочныя падаткі бярэ пагэтальку, паколькі гэта патрэбна з прычыны прыватнага гандлю, але пабочныя падаткі складаюць толькі палову сумы простых.

У 1913 годзе на душу жыхарства прыходзілася пабочных падаткаў 9 руб. 83 кап і яны клаліся, галоўным чынам, на працоўнае жыхарства. Наогул, на плечы непрацоўнай клясы ўскладалася толькі $^1/_5$ усіх дзяржаўных збораў.

Цяпер на кожную душу прыходзіцца усяго 5 капеек, у пераводзе на давайсковыя грошы, альбо, з кожнай душы пабочны падатак бадай-што ў 200 разоў менш у параўнаньні з давайсковым часам.

Затое скажуць, што ў нас ёсьць харчовы падатак па 2 пуды на душу. Па самай вялікай цане 1913 г. гэта каштавала 1 руб. 80 кап. Але ў 1913 годзе на кожную душу клалася ня менш 18 кап. пазямельнага падатку. Застаецца 1 руб. 62 кап. На цяперашнія грошы, гэта менш $3\frac{1}{2}$ мілёнаў. I выходзіць, што плацячы $3\frac{1}{2}$ мілёны з душы, селянін кладзе ў кішэню каля 10 руб. пабочных падаткаў у давайсковых рублёх ці 20 мілёнаў цяперашніх грошай.

Ад гэтага селяніна вызваліла пралетарская рэвалюцыя. Каб абыйсьці непаразуменьні, павінен зрабіць тлумачэньне, што пры падліку падаткаў узяты ў рахунак усе грашовыя падаткі, якія аддае жыхарства ў гэты час, як: агульна-грамадзянскі фурманачны, патэнтны і ўраўніцельны, якія датыкаюцца прамысловых прадпрыёмстваў.

Дзяржава працаўнікоў толькі па неабходнасьці ўжывае падатковую сыстэму і ўжывае яе так, што працоўнікі не эксплёатуюцца. У гэтым ёсьць грунтоўная розьніца між нашай падатковай палітыкай і палітыкай капіталістычных дзяржаў.

Пытаньні замежнага гандлю.

(Гутарка з т. Ленскім).

Упаўнаважаны Народнага Камісарыяту Замежнага Гандлю Беларусі т. Ленскі, які вярнуўся гэтымі днямі з Масквы, паведаміў нашаму супрацоўніку вось што:

Камісіённыя зьдзелкі.

Народны Камісарыят Замежнага Гандлю, заявіў т. Ленскі, маючы асаблівыя пагранічныя ўмовы Беларусі і бачачы ў камісіённых зьдзелках меру барацьбы з кантрабандным увозам тавараў, зацьвердзіў плян нашай працы на пашырэньне нашых камісіённых зьдзелак з прыватнымі асобамі.

Заграічныя гандлёвыя прадстаўніцтвы Народнага Камісарыяту Замежнага Гандлю перарабляюцца ў спэцыяльныя гаспадарчыя адзінкі, пабудаваныя на камэрчаскай выгодзе.

Гандлёвыя прадстаўніцтвы.

У дадатак к істнуючым правілам аб узаемаадносінах між Камісарыятам Замежнага Гандлю Беларусі і гандлёвым прадстаўніцтвам РСФСР у Варшаве дасягнена згода, па якой Камісарыяту Замежнага Гандлю Беларусі даецца права мець сваіх прадстаўнікоў у апараце гандлёвага прадстаўніцтва.

П[а]вялічаньне ўвозу.

У апошні час у нас на Беларусі значна павялічыўся падвоз увозных тавараў на адрэс Дзяржаўнай Гандлёвай Управы.

К зацьверджаньню трэста.

Зацьверджаньне цэнтрам нашых беларускіх трэстаў некалькі затрымалася з прычыны рэдагаваньня праэктыраваных дагавораў згодна апрацаваных цэнтрам дагавораў.

„Палатайн“.

1-га кастрычніка закончыўся тэрмін канцэсіённага права фірмы «Палатайн» па ўвоз тавараў, 1-га лістапада канчаецца тэрмін дагавору з гэтай фірмай на вываз тавараў. У гэты час гандлёвымі фірмамі «Палатайн» і «Брыстоль» сумесна з прадстаўнікамі некаторых заграічных банкаў вядуцца перамаўленьні з Народным Камісарыятам Замежнага Гандлю РСФСР аб заснаваньні зьмешанага таварыства па вывазу і ўвозу.

Выбары у Гарадзкі Савет.

На сходзе друкароў.

У клюбе друкароў народу поўна. Рабочыя, дзеці, дзяўчаты, старыя... Кожны знаходзіць сабе кампанію і расказвае пра свае ўражаньні.

Тав. Карп адчыняе сход. Тав. Нодэль робіць даклад аб працы Менскага Савету. Тое, што зроблена Саветам за час паўтарагадовага існаваньня ў мірных абставінах, можа ўгледзіць кожны рабочы ў сябе на фабрыцы ці заводзе. У нас у горадзе бадай-што ўсё наладжана. Школы, электрычныя станцыі, дамы, вуліцы, вадаправоды. А год таму назад усё гэта было ў нікчэмным становішчы. Наша гаспадарка ў многім палепшылася. Але, выбіраючы ў Савет, мы павінны глядзець ня толькі з погляду Менску, а з погляду агульна-рэспубліканскага.

У Менску добра. У Данецкім басэйне кепска. Нодэль малюе палітычнае і эканамічнае становішча Р.С.Ф.С.Р. і заклікае паліграфічных працаўнікоў выбраць у Савет сумленных рабочых, камуністаў.

Гарачыя воплескі пакрываюць апошнія словы дакладчыка.

Чытаецца сьпіс дэпутатаў, які прымаецца аднагалосна. Выбраны: т. Шабашоў (камуніст), Рэгіс (беспартыйны), Эстрын (камуніст) і Мейнахавіцкая (камуністка). Кандыдаты: Рагоўская, Фрыдман, Меркін.

Студэнты за Саветы.

У клюбе Карла Маркса народу паўнютка. Фонаўцы, Пэдфакаўцы прышлі ўпору. Ранішні Рабфак спазьніўся. Страчаў Чычэрына. Перадалі праз яго прывітаньне Леніну. На выбары прышлі з павышаным настроем. Згуртаваная грамада. Нейкі стальны калектыў. У прэзыдыум правялі сваіх: Трубача і Шэймана. Гучнымі і дружнымі воплескамі страчае заля кожнае прапанаваньне камуністычнай фракцыі. Дакладчыка Ігнатоўскага ўзнагароджваюць воплескамі. Наказ прымаецца аднагалосна пры двух устрымаўшыхся фонаўцах. Радасна прымаецца дадатак к наказу аб дапамозе Гарадзкога Савета вышэйшай школе і пралетарскаму студэнцтву.

Выбраны: Ашаровіч, Ахманаў, Кацэнбоген, Вольфсон, Розэнштэйн, Растоўскі, Трубач, Шэйман, Сабалеўскі і Быхоўскі і к ім 4 кандыдаты.

Выбары пакрываюцца «Інтэрнацыяналам».

У адзін дзень дзьве радасьці. Стрэча з Чычэрыным і камуністычныя выбары.

На заводе „Энэргія“.

Толькі падыходжу к заводу, як падае цоўгі голас заводзкі гудок. Роўна а 4-ай, за гадзіну да сканчэньня працы, завод застанаўліваецца.

Падымаюся з т. Левіным, старшынёй саюзу мэталістаў, на вышэйшы паверх нова-адбудаванага памяшканьня.

Чыстата, прастата, моц будоўлі радуець вочы. Рабочыя пасьпешна мыюць рукі, складзюць струмант.

— Хутчэй там сабірайцеся!—падганяюць сваіх затрымаўшыхся таварышоў прышоўшыя першымі. Відаць, што сход цікавіць „энэргійцаў“.

Нарэшце усе расьпісаліся ў рэгістрацыйным лісьце. Больш 110 чалавек. *Усе 100 проц. „Энэргіі“ на сходзе.*

Тав. Левін, упаўнаважаны выбірацельнай камісіі, адчыняе сход. У прэзыдыум выбіраюцца яшчэ два таварышы, падтрымліваемыя ячэйкай.

Раблю справаздачу аб чыннасьці гарадзкога Савету. Бачу, што слухаюць з напружанай увагай. Лічбы і факты гавораць дужа ўпэўняюча. Бачу, як некаторыя ківаюць галовамі, моўчкі пацьвярджаючы лічбы справаздачы. Скончыў. Пытаньняў няма!

— Усё ясна і правідлова,—кажа хтосьці збоку.

Ячэйка прапануе рэзалюцыю:

«Рабочыя „Энэргіі“ прызнаюць, што Гарадзкі Савет выканаў вялікую працу!»

Рэзалюцыя прымаецца аднагалосна ўсімі прысутнымі.

Пачынаюцца перавыбары. Ячэйка падае сьпіс: дэпутатам—т. Чарноў, камуніст, кандыдатам—т. Козьняк, беспартыйны. Абодвы працуюць на заводзе.

Рашучы момант. Мы ведаем, што на заводзе «Энэргія» істнуе невялікая група «оппозыцыі». Ці выступіць яна?

— Пятухова! Карнёў!—крычаць з грамяды. Знайшлася, выступіла.

Тав. Левін, як упаўнаважаны, пачынае тлумачыць, што кандыдатуры павінны выстаўляцца арганізавана, па сьпісу, за подпісамі. Сход зьдзіўлен. Рабочыя ня прывыклі да парляманцкай працэдуры. Чуецца, што настрой не ў карысьць новых кандыдатаў. Прапаную галасаваць усіх, узяўшы за грунт сьпіс. Ячэйка гатова згадзіцца на гэта.

Пятухоў і Карнёў, прадбачачы правал, здымаюць свае кандыдатуры.

Сьпіс ячэйкі праходзе аднагалосна.

„Энэргія“ стрымала сваё слова.

— Савет павінен працаваць дэвізам, без эсэраўска-меншавіцкай баўтаўні, і маем надзею, што пралетарыят Менску і на гэты раз не падкачае!—сказаў завод у сваёй рэзалюцыі. I, як заўсёды, ідзе наперадзе.

М. Ахманаў.

Гэта [ж]а было на руку Мікітам, Міколам і да іх падобным. Яны не драмалі.

— Вось тагды, брат, свае вернем.

— [Н]е будуць гэтак нас драць.

— Мы накажам ім скак,—гэтак казаў Мікіта Міколу, апавядаючы, што ўжо ўсе вёскі воласьці аб'ехаў і ўсюды пападгаварваў сваіх.

Выходзячы ж да сялян, ён зусім іншакшым тонам да іх гаварыў.

— Думаеце, мне шкада, што зямлі ў мяне адналі Зусім не З мяне хваціць. Няхай робяць. Але адно—трэба, каб быў парадак.

На парадак больш як на што палягаў Мікіта. Кажучы пра яго, трэба было ведаць, аб якім парадку ішла гутарка. Яго твар зіяў, як хто ўспамінаў са стараны, што даўней і заработкі былі, і грошы пра чорны дзень, адным словам, калі казалася пра «гожасьці» струхлеўшага часу.

— Ці-ж бы я гэтак зрабіў з [се]ўнакосам? Аднаму пэ-горла, будзе ось вясною прадаць, а другому і нічога ня далі. Калі даваць, дык усім—на каровы.

— Гэтак, гэтак!

— Прадаць кажаш, Мікіта—чулася некалькі галасоў, але так, чуць ня з крыкам, што галасы другія адчуваліся цішэй, нібы з-[з]ад якіх муроў. Гэта дапамагала [Мі]кіту вярныць.

— Чаго вы прыціхлі, чаго маўчыцё, чаму даяцё волю ім,-прасьцерагаў Пятрусь, але гэта прасьцярога ня мела належнага поступу.

Толькі нарэшце схамянуліся, як Мікіта ўжо загадваў сабе хурманку, каб ехаць у воласьць.

— Другое ўлады нам ня трэба. Гэта—наша матка. А прыежджым мы ня вельмі дамо разгульваць,—з нейкай асанасьцю гаварыў ужо Мікіта.

Ён на перавыбарах увесь час гаварыў у руку воласьці, «бо гэтакжа трэ' было», «інача нельга», казаў ён потым Міколе за чаркаю самагонкі.

— Хэ, прыцёрся гэта ка мне Пятрусь, а я яму зразу—заплаці за [пі]ву, а сам можаш за дзьверы.

— Так іх, так. Хай знаюць, хваліў Мікола Мікіту.

Праўду казаў Мікіта раней. Парадак пайшоў зусім іншы. Перш за ўсё Мікіта, як член валаснога камітэту, адабраў сваю зямлю й аддаў у арэнду.

— Я служу, я маю права—гэтак было ў Мікіты. Налёг Мікіта на парадак, што называецца.—Аж тхнуць нельга,—ужо жаляцца бяднейшыя. А заможныя рады: «Мікіта-маладзец, усё зробіць».

Робіць, праўда, што робіць. Няма чаго сказаць! Сваёю націкаўнасьцю, сваёй бязуважнасьцю наклікалі бяду беднякі на сябе.

Пачалі распаўсюджвацца ўсякія чуткі, усёроўна, як гадзюкі вылазячы з-пад карчоў з сваім гібкім сыканьнем, з сваімі падвойнымі языкамі. I нельга ніяк дазнацца праўды. Нельга ніяк праканацца, бо што-ж, калі гэтак і ў воласьці казалі». Газэт-жа нідзе й почуту ня было, калі ня лічыць паху ад цыгарак, якія дыміліся ў губах задраўшага галаву Міколы й яшчэ некалькіх «сталых».

Ды ўсё так рабілася, што Мікіта быў ня Мікіта.

—Што ж я? Я-б усё зрабіў, але мне кажуць, дык мушу слухаць,—гэтак апраўдваў сябе Мікіта, калі хто-небудзь зьвяртаўся з якой-колечы просьбаю. Але ня ўсім быў гэтакі адказ. Часта чулася ад Мікіты й інакшае.

— А я знаю, гэта ты.

— Добра ўсё будзе зроблена.

Гэта было тагды, калі Мікіту казала жонка:

— Прыходзіў Алесь, пуд мукі прывёс.

Мікіта ўжо ведаў у чым справа, але лепей ён уважаў самагон.

— Гэта ажыўляе чалавека. З гэтым усё лыга зрабіць,—казаў Мікіта таму, хто з гэткім прашэньнем зьвяртаўся да яго.

Дзівіліся толькі Пятрусі, чаму гэта сын Міколы ня ў войску, а дома; чаму гэта Трахім косіць дзьве дзесяціны атавы, калі ў яго й свае пропасьць; чаму гэта ў воласьці больш бяруць за запісы ўськія дызаявы, як у другіх валасьцёх. I шмат, шмат гэтакіх «чаму», як зданьні мінуўшчыны жудаснай, брадзілі між тых, што ў Мікіты былі «абадранцамі».

— Я казаў, ня слухалі мяне,—папракаў часта Пятрусь Бавэлка, як чуў гэтыя «чаму», а нарэшце дадаваў:

— Папраўляйма памылкі.

— Трэба папраўляць, чаго-б гэта не каштавала.

— Шкода толькі часу, што давадзіцца траціць на гэта, але трэба,—чуліся гэткія гутаркі ўсё мацней і мацней.

Забросьнена воласьць і чакала часу, каб змыць з сябе смурод.

— Узялі бо звах,—дапікаў часта Пятрусь, няхай паслужыць, няхай пазнае гэтага смаку. Вось вам і смак.

— Нічога: пасолім, будзе смачней,—жартаваў другі.

Быў вечар. На двары цямнютка й ціхутка. Нішто нідзе, здаецца, й ня шасьне. У хаце ж Мікіты было якраз наадварот. Гарэла вялікая лямпа: сьвету хоць адбаўляй. Толькі шыбы вокан чорным сваім блескам нібы ўсьміхаліся з кампаніі, дзякуючы якой ня было ціха. Тут былі, бадай, усе сябры Мікіты й рабілі «важную справу». На стале чаго ні было, а важней усяго выглядала вялікая пляшка з нечым мутным у сярэдзіне. Справаляўся баль.

— Трэба аддзяліць. Я ня люблю так,—ледзьве выгаварваў Мікола.

— Эг, глупства, чаму не асвабаніць, калі льга,—з відам важнага чалавека гаварыў Мікіта.

Мікола быў звольнены ад платы падатку, як сям'я чырвонаармейца. Зроблена было шыта-крыта. I козы сыты й сена цэла, здавалася ім.

Але раптам гэты баль быў стрывожаны. Весельле кончылася не вясельлем.

Запыхаўшыся ўбег у хату сторож з воласьці й, як абухам, грануў галаву Мікіты, у якой усё ўжо блыталася й блыталася.

— Нехта з павету прыехаў. Казаў, каб зараз жа вы прышлі туды.

— Гэ, якога там чорта прыгнала,—гукнуў Мікіта, але рука ўжо мацала на сьцяне, мусіць, шапкі ці чаго іншага.

— Мала ім дня. Ноччу трывожаць,—вышаў Мікіта з хаты.

Праз колькі дзён дзівіўся Мікола, чаго Мікіта засядзеўся ў павеце й ня едзе дамоў.

— Там мусіць «лепшую» пасаду далі яму,—жартаваў Пятрусь Бавэлка.

Адам Бабарэка

Бюльлетэнь № 66

Менскай Мэтэоролёгічнай Станцыі
Галоўнай Фізычнай Обсэрваторыі
пры Менскай Дасьледчай Балотнай Станцыі.

За 4 і 5 кастрычніка 1922 году.

СТРУМЭНТ.	1 гадзіна дню.	9 гадз. вечара.	7 гадз раніцы
Баромэтр	$738{,}3^{m/m}$	$735{,}8^{m/m}$	$734{,}4^{m/m}$
Тэрмомэтр	8,5°	6,0°	5,2°
Максымальны тэрмомэтр . .	8,5°	9,8°	6,0°
Мінімальны тэрмомэтр . .	4,2°	6,0°	5,2°
Вільгаць параўнаўчая . . .	88%	91%	94%
Асадкі ў мілімэтрах . . .	—	—	0,7
Грунтавы тэрмомэтр на глыбіні 0,8 м.	8,8°	8,6°	8,4°
« » « » 0,4 мэтра	7,7°	8,0°	8,0°

Днём дождж.

Па Менску.

Ад'езд прадстаўнікоў квакэраў і нямецкага Чырвонага Крыжу.

4 кастрычніка выехаў у Маскву прадстаўнік квакэраў Томас для перамаўленьняў аб далейшай працы квакэраў на Беларусі. Для гэтай-жа мэты выехаў прадстаўнік Нямецкага Чырвонага Крыжу доктар Карснэнс.

Аб'яднаньне тэлефонных прадпрыёмстваў.

Усе тэлефонныя прадпрыёмствы ў раёне Беларусі перашлі пад ведама арганізованага з 29 верасьня ў Менску часовага губэрскага аддзяленьня тэлефонных прадпрыёмстваў «Отэф», якое знаходзіцца пры мясцовай гарадзкой тэлефоннай станцыі.

Лісты ў Чырвоную армію.

На карэспандэнцыі, якая пасылаецца на імя вайсковых часьцей, установаў і завядзеньняў Чырвонай арміі, павінна быць зазначана на адрасе мейсца, дзе знаходзяцца гэтыя часьці, установы і завядзеньні, за выключэньнем карэспандэнцыі на імя вайсковых часьцей, установаў і завядзеньняў народнай рэвалюцыйнай арміі Далёка-Усходняй Рэспублікі.

Павялічаньне школьных збораў.

У зьвязку з паніжэньнем курсу рубля, збор з вучняў менскіх школ на гаспадарчыя патрэбы з верасьня павялічан у два разы.

Перамяшчэньне Народнага Камісарыяту Аховы Здароўя.

Народны Камісарыят Аховы Здароўя пераехаў з Прэабражэнскай вуліцы на Саборны пляц, № 29.

Адпраўка уцекачоў.

6-7 кастрычніка адпраўляецца ў Польшчу 98 эшалон з уцекачамі.

Шэфства над міліцыяй.

8 кастрычніка на Пляцу Свабоды адбудзецца вялікі парад Менскай міліцыі з прычыны прыняцьця Саветам Народных Камісараў шэфства над часьцямі Беларускай міліцыі.

Праца II Бел. Трупы ў Бел. Раб. Клюбе.

У суботу, 30 верасьня, і ў нядзелю, 1-га кастрычніка, адбыліся першыя спэктаклі ў Бел. Раб. Клюбе. Ставіліся драмы: у першы вечар: «Ганка» Галубка, у другі: «Цені» Аляхновіча.

Публікі было мала. Ня гледзячы на добрую ігру, у клюбе адчувалася пустата.

К чарговым пастаноўкам рыхтуюцца драмы: «Страхі жыцьця» — Аляхновіча і «Фанатык»—Галубка.

Драма «Фанатык» у 4-х актах зьяўляецца першы раз на сцэне і будзе пастаўлена ў нядзелю, 8 кастрычніка.

Аб абавязковай дапамозе школе бацькамі вучняў.

Гарадзкі Аддзел Народнай Асьветы і культаддзел Савету Прафэсыянальных Саюзаў Беларусі даводзе да ведама членаў прафэсыянальных саюзаў, дзеці якіх вучацца ў школах м. Менску, што для іх заснована плата ў вось якім абхваце: а) члены саюзаў, якія зарабляюць да 10.000 руб. у месяц ад платы звальняюцца; б) зарабляючыя ад 10.000 руб. да 12.500 руб. плацяць у нулявым і ў першых 4-ох клясах 300 руб., а у астатніх—400 руб. за адно дзіцё, рэшта навучаецца дарма; в) зарабляючыя ад 12.500 р. да 15.000 руб у месяц плацяць у нулявым і ў першых 4 ох клясах 600 руб. і ад 5-ай да 7 ай клясы—960 р. і таксама за адно дзіця з ліку дзяцей, якія вучацца; г) зарабляючыя ад 15,000 руб. да 17.500 руб. плацяць за аднаго вучня ў нулявым і ў першых 4-ох клясах 600 руб. і ад 5-ай да 7-ай клясы ўключна—960 руб., а за рэшту дзяцей, якія вучацца, плацяць палову; д) зарабляючыя звыш 17.500 руб. плацяць за ўсіх вучняў у нулявым і ў першых 4-ох клясах па 600 руб., а ў астатніх па 960 руб.

Грошы павінны быць унесены ў школу не пазьней 9-га гэтага месяца разам са справкай аб атрыманай пэнсыі за жнівень месяц. Справкі аб велічыні заробку выдаюцца адміністрацыяй фабрыкаў, заводаў, прадпрыёмстваў ці ўстаноў, засьведчаныя подпісамі старшыні і сэкратара фабрычна-заводзкіх камітэтаў ці камітэтаў служачых і мясцовых камітэтаў, а дзе іх няма сьведчацца сэкратаром саюзу.

Члены прафэсыянальных саюзаў, якія не пададуць да 9-га г. м. справак і грошы пасьля плацяць нароўні з ня членамі саюзаў на агульнай аснове з грамадзянамі 2-ой катэгорыі.

Асобы, якія падуць неправідловыя весткі аб атрымліваемай пэнсіі, будуць прыцягнены к судзебнай адказнасьці.

Загадчык гарадз. аддз. КЛІС.
Загадчык культаддз. С. П. С. Б. РАВІНОВІЧ.

Згублены:

— Лічная карт., выд. Барысаўскім Павят. Ваен. Кам. за № 136, Лібэрмана Г. С., кв. 4716.

— Ордэр на пакой у камунальных будынках, выд. Менск. Гарадзк. Вык. Каміт., Суціна і Максімава, кв. 4717.

— Часовае пасьведч. на пражыцьцё, выд. Сузьдзельскай Валасн. Упр. Пецярбурск. губ., Аханавай П. В., кв. 4718.

— Пашпарт, выд. Менск. Гарадзк Міліц. за № 197, Бэркоўскага Е. Л., кв. 4719.

— Лічная карт., выд. Астрашыцка-Гарадзецк. Вал. Ваен. Аддзел. за № 1444, Бакоўскага І. Т., кв. 4720.

— Пашпарт бестэрміновы, выд. Штаб. Менск. Гарадзк. Міліц. за № 892, Гаркавы Н. Ш., кв. 4721.

— Часовае пасьведч. на пражыцьцё, выд. Слуцкай Павятова-Гарадзк. Міліц, Паўлючэнка Марылі кв. 4722.

— Польскае пасьведч. на пражыцьцё, выд. Слуцкім магістратам, Львовіча Хаіма, кв. 4723.

— Лічная карт., выд. Сеньніцкім Вал. Ваен. Аддзел., Нядзьвецкага П. В., кв. 4724.

— Пашпарт, выд. Узьдзенскай Мяшч. Упр. за № 494, Пікус С. Л. А., кв. 4725.

— Лічная карт, выд. Менск. Павят. Ваен. Кам. за № 1238, Крупскага Г. С., кв. 4726.

— Пасьведч. асобы з пагранічнай паласы, выд. Менск. Павят. Вык. Кам., Казіміровіч А. З., кв. 4727.

— Часовае пасьведч. на пражыцьцё, выд. Малмышскай Пав. Гарадзк. Міліц., Вяцкай губ., Ермакова Г. Г., кв. 4728.

— Лічная карт., выд. Старасельскім Вал. Ваен. Аддзел. за № 82, Захвіцэвіча Д. Р., кв. 4729.

— Лічная карт., выд. Омскім Павят. Ваен. Кам., Русакова П. А., кв 4730.

— Пасьведч. па спарач. штатаў, выд. Омскім губ. харч. каміт., Русакова П. А., кв. 4731.

— Мэтрычн. выпіска, выд. касьцёлам мя тэчка Сьмілавічы, Апявінскага З. Ю., кв. 4732.

— Пашпарт, выд. Вялікорыцкай Вал. Упр. Горадзенск. губ. за № 5, Бяткоўскай Л. В. кв. 4733.

— 1) Пашпарт бестэрм., выд. Казанскай Паліц. Упр. 1-га вуч.; 2) мэтрычн. выпіска, выд. Вітабскім касьцёлам сьв. Антонія ўраджэньня 1890 году, Караффа-Корбут І. С., кв. 4734 4735.

— Пашпарт, выд. Слуцкай Пав. Гарадзк. Міліц. за № 119, Некрыч М. Р., кв. 4737.

— Лічная карт., выд. Слуцк. Павят. Ваен. Кам. за № 157, Семяновіча Пятра, кв. 4738.

— Пашпарт польскі, выд. польскім магістратам, Клоца Арона, кв. 4739.

— 1) Прац. кніжка, выд. 17 аддзяленьнем Маскоўск. Гарадзк. Міліц., 2) учотн. карт., выд. Маскоўскім Павят. Ваен. Кам., Кржывіцкага В. А., кв. 4740.

— Лічная карт., выд. Білібееўскім Павят. Ваен. Кам. за № 95, Самбурскага І. Р., кв. 4741.

— Часовае пасьведч на пражыцьцё. выд. Менск. Гарадзк. Міліц., Элентуха С. М., кв. 4772.

— Пашпарт, выд. Мірскай Мяшч. Упр., Шмушковіча Х. Я., кв. 4743.

— Часовае пасьведч. на пражыцьцё, выд. Менск. Гарадзк. Міліц., Сьлепяна М. І., кв. 4746.

— 1) Пасьведч. асобы, выд. Менск. Сл. Эксплёатацыі Аляксандр. чыг.; 2) лічн. карт., выд. Менск. Павят. Ваен. Кам. за № 544, Аржэльскага А. А., кв. 4747—4748.

— Лічн. карт., выд. Сеньніцк. Вал. Ваен. Аддзел., Міхневіча К. І., кв 4749.

— Лічн. карт., выд. Менск. Павят. Ваен. Кам. і інш. дакум., Камінскага В. А., кв. 4750.

— Конска-учотн. карт., выд. Амяльнянск. Вал. Ваен. Аддзел. за № 12460, Лагуна А. І., кв. 4751.

— Два пашпарты выд. Менск. Дваран. Дэпутацк. Сабр., Радзевічаў Адама і Мальвіны, кв. 4752.

— Пасьведч. асобы, выд. Бел. Дзярж. Унівэрс. за № 3999, Крускоп Л. І., кв. 4753.

— Часовае пасьведч. на пражыцьцё, выд. Менск. Гарадзк. Міліц. за № 7770, Пракаповіч Н. Ф., кв. 4754.

— Пашпарт, выд. Менск. Паліц. Упр., Калека А. Г., кв. 4755.

— Лічная карт., выд. Менск. Павят. Ваен. Кам. за № 164, Лойка В. І., кв. 4756.

— 1) Лічная карт., выд. Менск. Павят. Ваен. Кам. за № 403; 2) пасьведч. асобы, выд. 1-ай групавай Упр. Скуранай Прамысл., Замлянскага А. П., кв. 4757—4758.

— Учотны адрэзак «Е», выд. Мабіліз., Аддзел. М.Б.В. чыгункі за № 17080, Морава І. Д., кв. 4759.

— Лічная карт., выд. Самахвалавіцк. Вал. Ваен. Аддзел. за № 90, Адамовіча В. С., кв. 4760.

— 1) Членск. карт., выд. Ташкенцкім саюзам «Усемэдыкасантруд»; 2) пасьведч. асобы, выд. Ташкенцк. Губ. Аддзел. Аховы Здароўя, Левінай Р. Д., кв. 4761.

— 1) Прац. кніжка, выд. 23 аддзяленьнем Маскоўск. Гарадзк. Міліц. за № 344, 2) пасьведч. асобы, выд. Канторай контр-агентаў Народн. Каміс. Замежн. Гандлю ў Маскве за № 49, Калошніцінай М. В., кв. 4762—4763.

— Лічн. карт., выд. Добранскім Вал. Ваен. Аддз., Гомельскай губ., Кліма Ф. С., кв. 4764.

— Лічн. карт., выд. Койданаўск. Вал. Ваен. Аддз. за № 49, Сіўка І. С., кв. 4765.

— Учотн. карт., выд. Тураўскім Вал. Ваен. Аддзел. за № 67, Чэчыка М. Ш., кв. 4766.

— Лічная карт., выд. Тураўск. Вал. Ваен. Аддзел. за № 73, Кузьняца Х. М., кв 4767.

— Лічн. учотн. карт., выд. Кіевічскім Вал. Ваен. Аддзел. Ермаловіча А. К., кв. 4768.

— Лічн. карт., выд. Радашков. Вал. Ваен. Аддзел. за № 41[illegible], [illegible]цейка І. К., кв. 4769.

— Лічн. карт., выд. Самахвалавіцк. Вал. Ваен. Аддзел. за № 60, Падабеда Х. А., кв. 4770.

— 1) Лічная карт. за № 23; 2) рэгістр. конская кніжка, выд. Хацежчыцк. Вал. Ваен. Аддзел., Сабалескага П. М., кв. 4771.

— Пасьведч. асобы на пражыцьцё ў пагранічнай паласе, выд. [illegible]ценчыцк. Вал. Вык. Кам. за № [illegible] Папіш П. Ю., кв. 4772.

Адкрыта падпіска

)— НА ГАЗЭТУ —(

„Савецкая Беларусь“

на кастрычнік месяц.

Падпісная плата:

звычайная . . . 225 руб.
льготная . . . 125 руб.

Падпіска прымаецца ў Менску—у Контрагэнцтве Ц. В. К. Б. (*Петрапаўлаўская, 8*), у павятовых аддзяленьнях Контрагэнцтва і ва ўсіх пачтова-тэлеграфных канторах Беларусі.

Прымаецца падпіска

на цэнтральныя газэты на кастрычнік месяц

УМОВЫ ПАДПІСКІ.

НАЗВЫ ГАЗЭТ.	Падпісная цана. (грашовымі знакамі 1922 г.)
«Ізьвесьція» Усерас. Цэнтр. Выкан. Камітэту	250
«Праўда»	250
«Эканамічнае жыцьцё»	250
«Труд»	250
«Беднота»	160
«Дэр Эмэс»	130

«Раб. газэта», «Гудок», «Раб. Масква» і інш. па кошту, адзначанаму на загалоўку газ.

Контрагэнцтва Ц. В. К. Б.

Управа Упаўнаважанага Нар. Кам. Замежнага Гандлю Беларусі.

Управа Дзяржаўнага Гандлю Беларусі

Менск, пляц Свабоды, № 7.

Аддзяленьні: Слуцак, Мазыр

— АТРЫМАНЫ: —

Розныя канцалярскія прылады,
Галянтэрэйныя тавары,
Гарэлкі для лямп,
Перац, паленая кава,
Мыла,
Фарбы,
Дубільны экстракт,
Хлёрысты магні,
Магнэзыт.

Дзяржаўным установам і каапэратыўным арганізацыям робіцца скідка.

Управа Дзяржаўнага Гандлю Беларусі

1-я Савецкая друкарня Дзяржаўнае выдавецтва Беларусі Менск Р. Ц. (№ 923)